

PSYCHOLOGISCH GEDRAGSONDERZOEK

Bus- en tramhaltes

Peuken

Ingrepen

Licentie

Dit verslag is beschikbaar onder licentie CC BY-NC-ND 4.0 – Naamsvermelding - Niet commercieel - Geen afgeleide werken 4.0 Internationaal.

Meer informatie over de licentie CC BY-NC-ND 4.0 vindt u hier: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.nl>

Dit betekent dat:

Het u vrij staat:

- **Te delen** – het werk kopiëren, verspreiden en doorgeven via elk medium of bestandsformaat.

Onder de volgende voorwaarden:

- **Naamsvermelding** – U moet de maker van het werk vermelden, een link naar de licentie plaatsen en aangeven of het werk veranderd is. U moet deze informatie op redelijke wijze vermelden, maar niet zodanig dat de indruk wordt gewekt dat de licentiegever instemt met uw werk of uw gebruik van het werk.
- **Niet commercieel** – U mag het werk niet geheel of gedeeltelijk gebruiken voor commerciële doeleinden.
- **Geen afgeleide werken** – Als u het werk hebt geremixt, veranderd of op het werk hebt voortgebouwd, mag u het veranderde werk niet verspreiden of ter beschikking stellen.
- **Geen aanvullende restricties** – U mag geen juridische voorwaarden of technologische voorzieningen toepassen die anderen er juridisch in beperken om iets te doen wat de licentie toestaat.

Aanbevolen vermelding: [Behaven & Égérie Research. \(2021\). Psychologisch gedragsonderzoek. Bus- en tramhaltes Peuken. Ingrepen.](#)

Over dit document

In het kader van het psychosociale onderzoek naar openbare netheid in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest zijn meerdere combinaties van plaatsen en prioritair afval geïdentificeerd.

Voor elk van deze combinaties is een workshop gehouden om samen met de belanghebbenden de ingrepen te definiëren en te beoordelen die de beste kans maken om netheidsgedrag aan te moedigen of slordige gedragingen tegen te houden.

Dit document vat de workshop samen die ging over **peuken aan de bus- en tramhaltes**.

(Er zijn een aantal aanvullende en gedetailleerde documenten waarnaar op het einde van dit document wordt verwezen.)

Situatie ter plaatse

© Égérie Research.

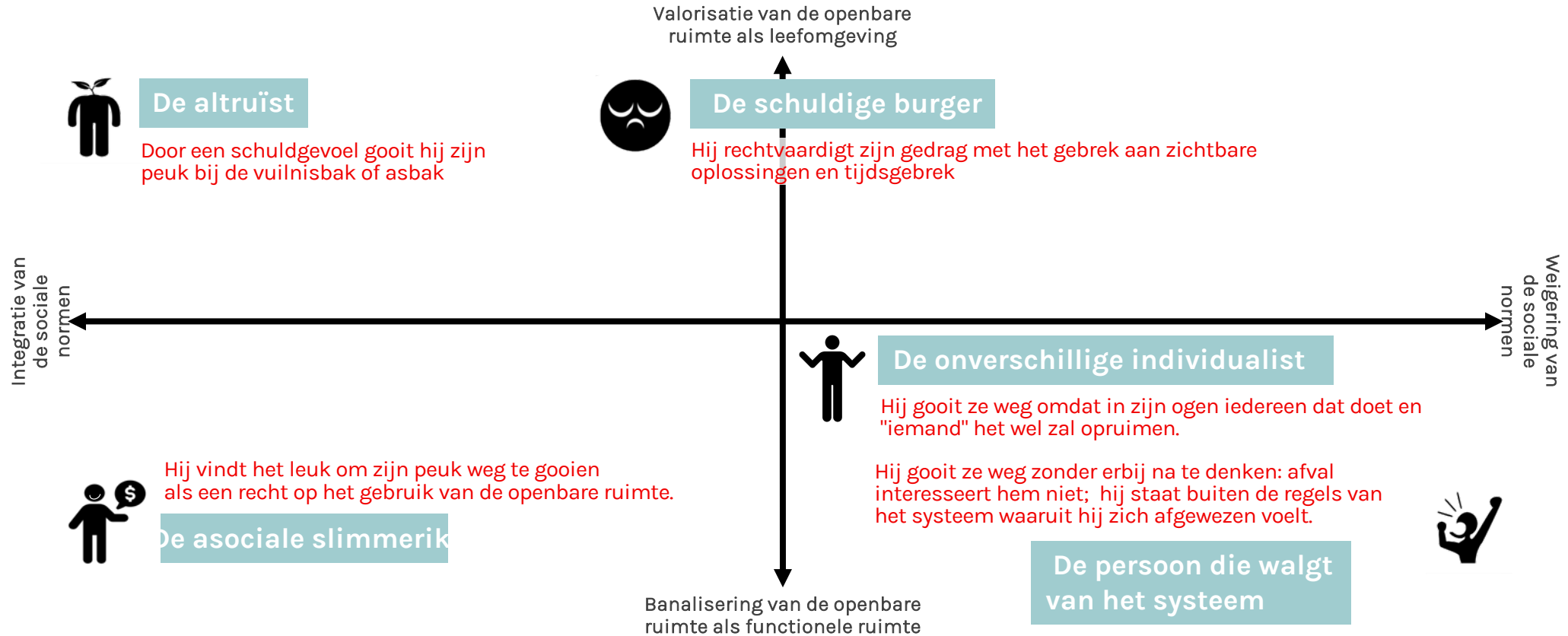
Gewenst gedrag

Deze workshop ging over de definitie van gedragsingrepen waarmee het onderstaande gewenste gedrag **bij bus- en tramhaltes** kan worden aangemoedigd:

- Soort afval: **peuken**
- Doelgroep: **elke reiziger**
- Gewenst gedrag : **geen peuken op de grond gooien**

Vervuilersprofielen

Voor deze combinatie zijn verschillende **vervuilersprofielen** bepaald:

Geïdentificeerde hindernissen

En de volgende **hindernissen** zijn bepaald, die goed weggooigedrag verhinderen:

Hindernissen met betrekking tot CAPACITEIT	Hindernissen met betrekking tot OPPORTUNITEIT	Hindernissen met betrekking tot MOTIVATIE
<ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan inzicht in de impact van gebrek aan netheid • Taalkundig of intellectueel onvermogen om de informatie te begrijpen	<ul style="list-style-type: none"> • Gebrek aan netheid • Vuilnisbakken die ontbreken, slecht geplaatst zijn, in slechte staat zijn of overvol zijn • Plaats die anonimiteit en een gevoel van straffeloosheid biedt • Beschrijvende norm die het gebrek aan netheid toestaat • Aanwezigheid van reinigingspersoneel • Onmiddellijke aanwezigheid van gelijken (voor jongeren)	<ul style="list-style-type: none"> • Niet graag het vuile afval bij zich houden • Geen interesse in de geldende regels • Gebrek aan zin voor persoonlijke verantwoordelijkheid • Afstand tot de werknemers van de openbare netheid • Drang om ze op het moment zelf weg te gooien wegens gebrek aan tijd of oplossing • Gebrek aan netheid als gewoontegedrag

Workshop met de belanghebbenden

Om deze hindernissen weg te werken, zijn eerst **gedragsingrepen** geselecteerd. Die werden vervolgens samen met de experts van de belanghebbenden* van de openbare netheid in het gewest gedefinieerd en beoordeeld :

Mise en avant des conséquences (locales)	
Intervention	Les gens ne considèrent pas forcément la situation dans son ensemble lorsqu'ils prennent une décision
Considération	Comment les aider à prendre conscience des conséquences de leurs actes, qu'elles soient liées à l'environnement, à la dimension sociale ou sur le personnel de propreté ?
Comment l'appliquer dans notre contexte ?	

© Behaven.

* Net Brussel, Leefmilieu Brussel, de gemeenten, VSSN, Shopera, Be WaPP, MIVB, City TOOLS, IBSA en het kabinet van Maron.

Concrete ingrepen (1/3)

Wat heeft geleid tot onderstaande **concrete ingrepen** op basis van het **Behaven-model**:

SIGNALISATIE	
Waar wordt weggegooid	<ul style="list-style-type: none"> • Visuele ondersteuners waar rokers hun peuken weggooien, namelijk de weg en de onderkant van de toegang tot voertuigen: <i>"Gooi uw peuken weg in de vuilnisbakken hiernaast"</i> • Vuilnisbakken voor sigaretten en/of blikvangers in de buurt van waar de voor- en achterkant van het voertuig tot stilstand komt of aan de ingangen van het voertuig
Op de grond	<ul style="list-style-type: none"> • Aanduiding van de locaties van de vuilnisbakken (voor sigaretten), namelijk 'voetstappen' op de grond, in de buurt van banken en dienstregelingen • Tekening op de grond van iemand die zijn sigaret in de vuilnisbak gooit
Schermen en audio	<ul style="list-style-type: none"> • Scherm die de tijd aftelt tot de bus er is en eraan herinnert om peuken weg te gooien (bv. een smeulende sigaret?) • Audiobericht aan haltes die voorzien zijn van luidsprekers om het gebruikelijke gedrag te stoppen <i>"De bus is er over 5 minuten, vergeet uw peuken niet weg te gooien"</i>
In de omgeving	<ul style="list-style-type: none"> • (Zoals de NMBS) – het rookverbod melden op de perrons en asbakken aan de ingangen plaatsen • De vuilnisbakken zichtbaarder maken en meer richten op peuken (bv. in de vorm van een sigaret of specifieke signalisatie voor sigaretten)

Concrete ingrepen (2/3)

Wat heeft geleid tot onderstaande **concrete ingrepen** op basis van het **Behaven-model**:

COMMUNICATIE	
Over de aard van het afval	<ul style="list-style-type: none"> • Uitleggen dat het technisch gezien heel moeilijk is om peuken op te ruimen omdat ze overal tussen raken (gras, ...) • Dynamische/verrassende invalshoek: bv. peuken kunnen gerecycleerd worden, namelijk tot tafels of stoelen
Over de gevolgen van slecht gedrag	<ul style="list-style-type: none"> • Cijfers vermelden over de kosten voor het opruimen van peuken • Vertellen over het sneeuwbaaleffect: <i>"Als iedereen dat doet, wordt de vervuiling groot", "Het is niet alleen maar een peukje"</i>
Over sociale druk	<ul style="list-style-type: none"> • Berichten van andere reizigers: <i>"Het is ook mijn bushalte, je bent niet de enige"</i> • Of van het schoonmaakpersoneel: <i>"Jouw peuken opruimen is niet mijn job"</i> • Of van de overheden of ordediensten: <i>"Je zou dat niet bij je thuis doen"</i> • Of van kinderen: <i>"De kinderen zien wat je doet"</i> • De mensen die opmerkingen maken legitimeren: bv. een buzzer ter beschikking stellen
Herinnering aan het risico op een boete	<ul style="list-style-type: none"> • Herinnering aan het risico op een boete (bij de haltes EN in de vervoersmiddelen) • Melden hoeveel mensen er op deze plaats al een pv hebben gekregen • Het risico melden dat u het zelf moet oprapen

Concrete ingrepen (3/3)

Wat heeft geleid tot onderstaande **concrete ingrepen** op basis van het **Behaven-model**:

INFRASTRUCTUUR	
Ingrep van het personeel	<ul style="list-style-type: none"> • Het transportpersoneel betrekken bij de sensibilisering
DIENSTVERLENING	
Draagbare asbakken	<ul style="list-style-type: none"> • Hermetische asbakken om geuren tegen te gaan • In plexiglas zodat de peuken zichtbaar zijn • Beschikbaar via (mobiele) distributeurs die in de buurt van kaartautomaten zijn geplaatst • Maar ook via promoboys/girls of ambassadeurs en winkels die sigaretten verkopen
Rokershoek	<ul style="list-style-type: none"> • Op de vloer getekende zone of 'U' in glas (die de rook naar boven leidt) • Voorzien van een grote asbak of vuilnisbakken voor sigaretten • Voldoende comfortabel om de rokers aan te trekken • Idealiter met een distributeur van draagbare asbakken

Meer informatie

Dit zijn de te raadplegen documenten, in deze volgorde:

Projectaanpak

Een one-pager die het voor dit project gevolgde proces visueel weergeeft en uitlegt

Overzicht van de wetenschappelijke literatuur

Een verslag met de inzichten volgens de drie dimensies van het gebruikte wetenschappelijke model

Kwalitatief en etnografisch onderzoek

Veldanalyse dankzij bezoeken ter plaatse, om mindmaps te maken die het gebrek aan netheid in de stad per zone en per sociaal en ook deugzaam gedrag voorstellen

Gesprekken met experts in netheid

Een twintigtal gesprekken van één uur voeren met verschillende profielen, namelijk werknemers van Net Brussel, gemeenten en organisaties die op het grondgebied samenwerken

Geïntegreerd overzicht van de hindernissen en facilitators

Een samenvattend overzicht van de hindernissen en facilitators volgens de drie dimensies van het wetenschappelijke model

Prioritering van plaatsen en afval

Een indeling en kwalificatie van de diverse plaatsen en soorten afval

Verslagen van workshops

Dit document, dat voor de overeenstemmende combinatie plaats-afval de concrete ingrepen voorstelt die bepaald zijn in samenwerking met de experts van de belanghebbenden

Geïnteresseerd? Neem contact op met Sara Dodemont:

sara.dodemont@arp-gan.be

OVER BEHAVEN

Behaven is een B Corp-gecertificeerde onderneming die oplossingen voor gedragswijziging ontwikkelt die de doeltreffendheid van uw programma's optimaliseren en aanmoedigen om actie te ondernemen.

CONTACT

Fred Dorsimont
Mede-oprichter en algemeen directeur
0476 01 01 05
fred@behaven.com
www.behaven.com

OVER ÉGÉRIE RESEARCH

Onze missie is het verzamelen van opinies, suggesties en standpunten van de consumenten en uw klanten. Zo kunnen we uw merkbeloftes activeren én ze in de juiste richting sturen: de consument is Egeria, uw muze!

CONTACT

Joelle Liberman
Mede-oprichter, sociologe
jliberman@egerie-research.be
0495 25 85 80
<https://www.egerie-research.be>

Behaven

ÉGÉRIE RESEARCH
MARKETING & STRATEGY